

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

LXXIII. Factum legitimè retractari non debet: licet casus postea eveniat, à quo non potuit inchoari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

esse agentis, occidat quis, an causam mortis praebeat. *l. Nihil 15. ff. ad L. Cornel. de Sica.* tum verò; quia inter eum, qui pharmacò per se, & eum, qui illò per alium oblatò occidit, physicum duntaxat, non morale discrimen intercedit; cùm, si necandi animò obfretrix pharmacum per se vel per alium obtulit, homicidii crimine teneatur: & ab isto excusetur, quando medendi intentione & mortis periculò non praevisò illud sive per se sive per alium obtulit; quia maleficia voluntate & animi propositò distinguuntur. *l. Qui iniuria 53. pr. ff. de Injuriis & l. Divus 14. ff. ad L. Cornel. cit.*

Quartum; quia in casu *V. fin. cit.* opus per alium non fecit Cajus, sed Titius duntaxat voce ac ministerio Caj, opus mandatario solùm denuntiantis, non suo nomine id mandantis; ut proinde ratione mandati operis Titius potius, quam Cajus sit conveniendus. Angelus in *V. fin.* Aliud esset, si Titius Cajo mandasset jubere maleficium; quia ad hoc scienter concurrentium nemo excusatur, *san. Omnes, 17. q. 4. & c. Sicut 6. §. Qui verò de Homicid. Navarrus Manual. cap. 11. n. 15.* Unde corrui etiam

Postremum; quia, licet mandantis & mandatarii delictum unicum sit, spectatò ultimò effectù: attentis tamen, ut debet, actionibus & agentibus ad id concurrentibus, multiplex est pro numero personarum, ad id scienter concurrentium, *l. Ita vulneratus 51. pr. V. Rursus ff. Ad L. Aquil. Baldus in l. Non ideo cit. q. 2.*

REGVLA LXXIII.

Factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat, à quo non potuit inchoari.

SUMMARIUM.

1. Similitudo huic Regulae Civilis.
2. Eius sensus variis clausulis constructus.
3. Juris utriusque definitionibus.
4. Et ratione etiam stabilitus.
5. Non procedit, cùm actus nondum consummatus.
6. Aut effectus impossibilis redditus est.
7. Cùm Regula conclusata duae Juris decisiones.

Regulae huic è diametro opponitur responsum Ulpiani: cui obligationem extingui placet, si in eum casum incidit, à quo incipere non potest, *l. Pluribus 142. §. 2. ff. de V. O.* Sed, ut ipse monet, hoc non in omnibus est verum. Cùm nostra hac melius conspirantem tradit Paulus *l. In ambiguis 85. ff. hic*, cujus §. 2. *Non est novum, ait, ut, quae semel utiliter constituta sunt, durent: licet ille casus extiterit, à quo initium capere non possunt.* Ne autem ICT.^o huic & propositae nobis Regulae adversari Ulpianus videatur, utraque temperanda, & sic exaudienda est, ut sensum faciat, *Sì contractus aut actus alius, stabilem obligationem inducens, semel valide gestus est, & ab agentis libera voluntate non amplius pendet, retractari ab eo non potest: quantumvis superveniat casus seu circumstantia, quae, si antecessissent, ejus inchoationi obstuissent: dummodo legitime gestis actus effectus impossibilis non reddatur.*

Patet id innumeris exemplis; sic enim inter virum & foeminam validè contractum matrimonium non dissolvitur: licet eorum alter vel uterque incidat in amentiam, *can. Neque furiosus 32. q. 7. & l. Patre 8. in fine. ff. de Hīs, qui sui vel alieni*

alieni, aut superveniat cognatio spiri-
 ritualis, affinitas aut aliud impedimen-
 tum dirimens matrimonium, *c. Si vir*
2. de Cognat. Spirit. c. Tua 10. & c. fin.
de eo, qui cognovit consang. Sic testa-
 mentum Jure factum ab eo, qui sanæ
 mentis est, in suo robore perseverat, e-
 tiam si testator actus in furorem, §. 1.
Instit. Quib. non permitt. test. vel bonis
 sit interdictus, Simili modo in benefi-
 cio Ecclesiastico canonicè institutus ad
 præsentationem ejus, qui fuit in juris
 patronatûs possessione, ab illo non remo-
 vetur: quantumvis patronatûs jus postea
 ab alio in judicio evincatur, *c. Consul-*
tationibus 10. de Jure Patronat. Cæcus
 quoque magistratum, antequam utroque
 lumine orbaretur, acceptum retinet: licet
 ad novum nequeat aspirare, *l. 1. §. 5.*
V. Casum ff. de Postul. Sic demum, qui
 rem yg. prædium alienum ejus possessi-
 one bonâ fide decenniò aut vicenniò cum
 titulo, vel sine isto tricennio continuatâ
 præscripsit, id pristino domino restituere
 etiam in foro Conscientiæ non tene-
 tur: quantumvis præscriptione jam com-
 pleta superveniat scientia prædium fuisse
 alienum: quæ scientia, si ante adfuisse-
 set, præscriptionis inchoationi & incho-
 atæ perfectioni obstitisset, *c. Vigilanti*
5. & c. fin. de Præscript.

4. Rationem solidam Regulæ apud DD.
 non reperio. Verius ea Jure prodita est
 partim, ad excludenda innumera eaque
 gravissima incommoda, & ad evitandam
 Reipublicæ perniciosissimam rerum ju-
 riumque confusionem & diminutionem
 litium, quarum quotidie subnascuntium
 multitudine obruerentur Curia, & judi-
 ces fatigarentur, si pactiones publicæ ac
 privata, transactiones, sententiæ, contra-
 ctus & actus alii legitime gesti retracta-
 tioni ac rescissioni obnoxii evaderent, su-
 perveniente casu seu circumstantiâ, quæ,

si ab initio extitisset, ejus valori aut ho-
 nestati obstitisset: partim verò, ad sta-
 biliendum commercium & contractus:
 qui inter homines minus frequenter mi-
 norique fiducia inirentur, si iis compara-
 ta rerum dominia, jura, & emolumenta
 superveniente ejusmodi casu vel circum-
 stantiâ, auferenda existimarent.

5. Verùm, ut jam monui, Regula pro-
 posita procedit in actibus legitime factis
 & consummatis; cum nondum consum-
 matorum obligationem, superveniente
 casu, à quo incipere non potuit, sæpe ex-
 tingui, receptum sit, *arg. l. Pluribus cit.*
§. 2. ut planè constat ex sponalibus inter-
duos legitime contractis, quæ matrimo-
nio, à sponforum altero cum alio inito,
c. Sicut 22. & c. Si inter 31. de Spons. &
matrim. uti & superveniente affinitatis,
 voti solennis, aliòve simili impedimentò
 nuptiali tolluntur. Simili modò ad Præ-
 laturam evecto, si perjuri aut aliud cri-
 men, quod, si præcessisset, electionem
 impedivisset, committat, confirmatio
 denegatur, *c. fin. de Jurejurando in 6.*
 quòd criminis impedimentum superve-
 nerit, antequam electionis acceptatione
 inchoatum spirituale matrimonium per
 consecrationem consummatum, imò ratum
 fuerit per confirmationem, *c. Inter*
corporalia 2. de Translat. Episc. Huc etiam
 pertinet exemplum judicii, quod,
 postquam litis contestatione constitutum
 est, justæ suspicionis causâ superveniente
 ac probatâ sistitur, *c. Insinuante 22. de*
Offic. deleg. quia litis contestatione in-
 choatur solummodo, non consummatur.
 Jure quoque Civili evanescit stipulatio
 servitutis, viæ, actûs, itineris in fundo,
 si ante eam plenè constitutam fundus
 fuerit alienatus, *l. Pro parte 11. ff. de*
Servitutibus.

6. Eadem, ut etiam innui, locum non ha-
 bet, quando ejus, quod legitime gestû est,
 effectus

effectus de facto vel de jure redditus est impossibilis: ut iterum patet in sponsalibus, quibus supervenit impedimentum, obstanti valori nuptiarum, *c. Sicut cit. Ec.* & in voto, quò promissa actio, si de facto, vel de jure propter supervenientem prohibitionem, impossibilis fiat, extinguitur, juxta dicta *L. 3. tit. 34. n. 32.* Eadem ratione extinguitur stipulatio, si res in stipulationem de ducta fiat Sacra, aut Religiosa, vel commercio hominum alter, sine facto tamen promissoris, subtrahatur, *l. Si legati 2. ff. de V. O. & S. Item 2. Instit. de inutil. stipulat.*

7. Neque Regula ita temperata sensui officit decisio, *c. 1. de Etat. & qual. & c. Tuanos 4. de Cleric. agrot.* quorum textuum priori Abbates, Decani, Praepositi dignitates suas canonicè assecuti, si ex superveniente impedimento initiari Sacerdotio non possint, dignitates suas amittunt: posteriori ab Ecclesiae administratione removetur ejus Rector, lepra morbo percussus, post beneficii titulum & possessionem canonicè obrentam. Non, inquam, hæc officunt; quia *c. 1. cit. sermo est de Abbatibus & c. dignitates suas nondum assecuti plenè sive absolute, sed sub tacita conditione intra annum suscipiendi Ordinis Sacerdotalis, arg. c. Licet 14. de Elect. in 6. & c. Tuanos cit.* Rector non removetur ab ipsa Ecclesia & officio, sed ab istius tantum exercitio sive administratione actuali & publica; quòd hanc ei moraliter impossibilem reddiderit lepra, quominus officio suo decenter & sine aliorum horrore fungi valeat, ut de utroque casu dictum ad Rubric. de Cleric. agrot. n. 9.

REGULA LXXIV.

Quod alicui gratiosè conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum.

SUMMARIUM.

1. De Gratiis ultra vel contra Jus datus est sermo.
2. Sensus Regulae consentaneus Apostolicis rescriptis.
3. Ratione firmatur.

Regulam hanc Gratiarum, Apostolicam aliave Principali auctoritate ultra & ferè contra commune Jus concessarum, exemplis passim Interpretes illustrant. Ex quorum proinde mente

Sensus ejus est, *Ea, que privilegio, dispensatione, aliave simili gratia contra commune Jus aut ultra ea, qua ipso permessa sunt, personis singularibus specialiter conceduntur, ab aliis trahi in exemplum, & in simili casu sibi quoque permessa existimari non debent.* Qui Regulae sensus rescriptis Apostolicis valde consentaneus est; sic enim summi Pontifices, Zacharias Bonifacio Sacrae Sedis Moguntinae Antistiti successorem sibi designandi facultatem speciali gratia concedens, ne id in exemplum traheretur, subdit, *Hoc nulli concedi alii patimur, quòd tibi charitate cogente largiri censuimus can. Petisti 17. V. Si eundem. 7. q. 1. & Gregorius Ravennatenis Archiepiscopus, ob usum Pallii extra Missarum solennia attentatum, redarguens disertè monet, ipsum, si suae privilegium probare nequeat, aliarum Ecclesiarum singulari favore nullatenus defendi, can. Contra morem 8. dist. 100.* Simili etiam modo privilegio, vi cujus Praelatorum electioni cum suffragatoribus Ecclesiasticis interesse, aut Praelatum solus nominare valeat, alicui laico specialiter concessio, aliò exemplo ducti uti, responsò pariter Gregorianò eaque ratione prohibentur; quia, quod uni singillatim conceditur, non statim